

รูปแบบการจัดอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ

ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

The Model for Efficient Vocational Education Management of the Undergraduate Education Level in Technology or Practical Fields of the Institutes of Vocational Educational: Northeastern Region 3, Thailand

อุดมภูเบศวร์ สมบูรณ์เรศ¹ และอนิรุทธ์ จันทมูล^{2*}

Udomphubet Somboonret¹ and Anirut Chantamool^{2*}

¹ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

²ผู้อำนวยการอาชีวศึกษามหาวิทยาลัย สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

¹Director of the Institute Vocational Education Northeastern: Region 1

²Director of Vocational Education Graduate of Institute Vocational Education Northeastern: Region 3

*Corresponding author's email: anirut26@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

18 กันยายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

16 ตุลาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

16 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และ 2) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยรองผู้อำนวยการวิทยาลัย รวมจำนวน 16 คน หัวหน้าภาควิชา จำนวน 8 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 40 คน หัวหน้างานประกันคุณภาพ จำนวน 8 คน ครูฝึกประจำสถานประกอบการ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ .98 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยบุคลากรในวิทยาลัยที่ปฏิบัติดีเลิศ (Best Practice) โดยเจาะจงเลือก รวมจำนวนทั้งสิ้น 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพโดยรวมของการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาคณาจารย์ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ 2) แนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดผลเชิงประจักษ์ 4) การประกันคุณภาพการอาชีวศึกษาระดับปริญญา และ 5) การพัฒนาคณาจารย์ ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อกำหนดจำเพาะของหลักสูตรปริญญาตรี

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการศึกษา, การศึกษาระดับปริญญาตรี, ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา,
สถาบันการอาชีวศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the conditions of educational management for the undergraduate level of the Institutes of Vocational Education: Northeastern Region 3, Thailand and 2) present the model for efficient vocational education management of the undergraduate level in technology or practical fields of the Institutes of Vocational Education: Northeastern Region 3, Thailand. The 80 participants in the quantitative research were taken from the 16 directors and deputy directors of the college, 8 heads of department, 40 teachers, 8 heads of quality assurance of the college and 8 trainers in the workplace. The research tools were the five-level scale Questionnaires with the reliability value of 0.98 and the content validity (Index of Item Objective Congruence or IOC) between 0.6-1.00. The target group for the qualitative research comprised 27 purposefully selected college personnel involved in Best Practices. The research tool used was an interview form. The research findings revealed the following: 1) The overall condition of bachelor's degree vocational education management at the Institutes of Vocational Education: Northeastern Region 3, was at a high level. When considering individual aspects, the areas with a high level of practice were, in descending order, faculty development, learning management processes, and curriculum development. 2) The guidelines for effective bachelor's degree education management at the Institutes of Vocational Education : Northeastern Region 3 consisted of five components: 1) Curriculum development, 2) Learning management processes, 3) Empirical assessment (Measurement), 4) Quality assurance of Bachelor's degree vocational education, and 5) Lecturer development, all of which were subject to the specific requirements of the bachelor's degree curriculum.

Keywords: Educational Management Guidelines, Undergraduate Education,
Efficiency of Educational Management, The Institutes of Vocational Education

บทนำ

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศนั้น หลักพื้นฐานสำคัญอยู่ที่การพัฒนามาตรฐานของอาชีพนั่นๆ และการพัฒนาคนในอาชีพนั่นให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานของอาชีพ โดยทั่วไปแล้วการพัฒนามาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของเจ้าของอาชีพ ส่วนการพัฒนาคนในอาชีพให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะนั้น จะเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างเจ้าของอาชีพที่ใช้ระบบฐานการทำงานพัฒนา และหน่วยงานการศึกษาที่ใช้ระบบฐานสถาบันพัฒนากำลังคนเข้าสู่อาชีพ ดังนั้นมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่ได้มา

จากโลกของการทำงาน จึงมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพในโลกของการศึกษา โดยหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กระบวนการของการใช้กับระดับคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพในแต่ละระดับ ว่าต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานในเรื่องใดบ้างที่จำเป็นหรือเรื่อง ที่บังคับ และมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเรื่องใดบ้างที่เป็นเรื่องเสริม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนากำลังคนระดับระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี (ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) ในทุกสาขาวิชาชีพให้มีคุณภาพและมาตรฐานมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะทางวิชาการและวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2555)

การพัฒนาคนให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะ และจากบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษานั้น สิ่งที่มีความสำคัญในการที่จะนำนโยบายทางการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารของวิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ โดยที่พฤติกรรมตามกระบวนการบริหารของวิทยาลัยจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว และส่งผลถึงควมมีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพของวิทยาลัยซึ่งหมายถึงควมมีประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษา (ภิญโญ ขำประดิษฐ์, 2545)

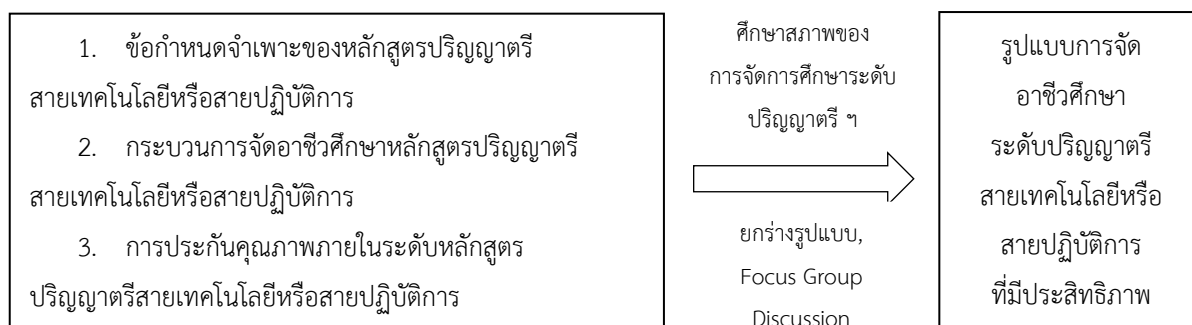
เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้วพบว่า ปัจจุบัน วิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ยังไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ได้ อีกทั้งยังไม่สามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นผลมาจากกระบวนการบริหารของวิทยาลัย อันเกิดจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ตามลำดับ อาทิ 1) เป้าหมายการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ คือ 9 วิทยาลัย จากทั้งหมด 9 วิทยาลัย แต่ผลการปฏิบัติมีวิทยาลัยที่สามารถเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการได้เพียง 8 วิทยาลัย 2) เป้าหมายการรับนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ 7 สาขาวิชา จาก 8 วิทยาลัย คือ 160 คน แต่ผลการปฏิบัติรับนักศึกษาเข้าศึกษาได้ 72 คน จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า วิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยเฉพาะการใช้องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ในการบริหารงานที่ส่งผลถึงความสำเร็จของวิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เป็นสำคัญ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นแนวทางเดียวกันกับการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และยังไม่พบว่ามีงานวิจัยใดที่นำเสนอแนวทางการบริหารและการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่ครอบคลุมตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทำให้ไม่มีแนวทางการบริหารและการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่ชัดเจน อันอาจเกิดปัญหาถึงอนาคตในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพ ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสถาบันการอาชีวศึกษา อันจะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ และมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
2. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 80 คน ดังนี้

  - 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 16 คน

- 2) หัวหน้าภาควิชา วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน
  - 3) อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาลัยละ 5 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 40 คน
  - 4) หัวหน้างานประกันคุณภาพ วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน
  - 5) ครูฝึกประจำสถานประกอบการ แห่งละ 1 คน จากสถานประกอบการ 8 แห่ง จำนวน 8 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมาตรฐานและมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีสมรรถนะทางวิชาการและวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด ได้แก่

- 1) ข้อกำหนดจำเพาะของหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ, การจัดการเรียนการสอน, วัดผลเชิงประจักษ์, การประกันคุณภาพการอาชีวศึกษาระดับหลักสูตร และการพัฒนาคณาจารย์
- 2) กระบวนการจัดอาชีวศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ
- 3) การประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

ศึกษาสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของความคิดเห็นจากประชากร จำนวน 80 คน ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้แก่ผู้อำนวยการวิทยาลัย วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน รองผู้อำนวยการวิทยาลัย วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 16 คน

2. หัวหน้าภาควิชา วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน
3. อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาลัยละ 5 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 40 คน
4. หัวหน้างานประกันคุณภาพ วิทยาลัยละ 1 คน จาก 8 วิทยาลัย จำนวน 8 คน
5. ครูฝึกประจำสถานประกอบการ แห่งละ 1 คน จากสถานประกอบการ 8 แห่ง จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ข้อกำหนดจำเพาะของหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ด้านที่ 2 กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และด้านที่ 3 การประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้เห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการบริหารและจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพ ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพ ยึด 5 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลเชิงประจักษ์ 4) การประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา และ 5) การพัฒนาคณาจารย์ โดยวิธีการสัมภาษณ์บุคคล กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูลเชิงลึกจำนวน 27 คน จาก 3 วิทยาลัยที่ปฏิบัติดีเลิศ (Best Practice) จากผลการประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตรปริญญาตรี ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม และวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คือการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง ละเอียด ลึกซึ้ง

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการวิจัย เขียนรายงานการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจรายการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

สภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

การศึกษาสภาพของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของความคิดเห็นจากประชากร สรุปผลดังนี้

1. สภาพการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.80$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีค่าเป็นลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาคณาจารย์ ลำดับที่ 2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ลำดับ 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ลำดับ 4 ด้านการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษาระดับปริญญา อยู่ในระดับปานกลางและลำดับสุดท้าย ด้านการวัดผลเชิงประจักษ์ มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาและการบริหารหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า การพัฒนาและการบริหารหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี โดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.62$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี กระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี โดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.63$)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดผลเชิงประจักษ์โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.32$)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.16$)

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.82$)

รูปแบบการจัดอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ที่มีประสิทธิภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และจากการสนทนากลุ่ม กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ที่มีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ
  - 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้ อาจารย์ประจำหลักสูตรทุกสาขาวิชา ดำเนินการวิเคราะห์ประเมินความพร้อมในการขอเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี
  - 2) จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

และเข้าใจถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การวางแผนพัฒนาและการขอรับรองหลักสูตร รวมถึงเครื่องมือสำหรับการพัฒนาหลักสูตร (แบบ มคอ.)

3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำเอกสารประกอบการขออนุมัติหลักสูตร ให้แก่ หัวหน้า ภาควิชา อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้แทนจากสถานประกอบการ

4) อาชีวศึกษาศึกษาบัณฑิตประสานงาน แจ้งข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตร โดยประสานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการวิชาการของสถาบันกับ ภาควิชาหรืออาจารย์ประจำหลักสูตรในวิทยาลัยต่าง ๆ

5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ภาควิชาจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร เสนอผ่านคณะกรรมการ วิชาการของสถาบันตรวจสอบกลั่นกรอง

6) มอบหมายให้อนุกรรมการวิชาการของสถาบัน นำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบกลั่นกรอง เสนอต่อสภาสถาบันเพื่อขอความเห็นชอบ

7) ประสานงานภาควิชาให้ดำเนินการนำหลักสูตรที่สภาสถาบันเห็นชอบจัดทำรายละเอียดของ หลักสูตร เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเข้าสู่การอนุมัติและรับรองหลักสูตร

8) ส่งเสริม สนับสนุนให้ภาควิชา ประกันคุณภาพหลักสูตรทุกสาขาวิชาใน 4 ประเด็นเป็นอย่ างน้อย ได้แก่ การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ การบริหารหลักสูตร ทรัพยากรประกอบการเรียน และความต้องการ กำลังคนของตลาดแรงงาน

9) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้รับผิดชอบรายวิชา ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้รายงานผลการดำเนินการ ของรายวิชา รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร

10) มอบหมายให้อนุกรรมการวิชาการของสถาบัน รับผิดชอบ ควบคุม กำกับการใช้หลักสูตร

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ จากการ สัมภาษณ์บุคคลกลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกได้เสนอแนวทาง สรุปได้ดังนี้

1) นักศึกษา

1.1) สถาบันกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา และวางระบบการรับสมัครเข้าศึกษาต่อให้ เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้

1.2) สถาบันจัดให้มีการคัดเลือกนักศึกษาที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เข้าศึกษา

1.3) สถาบันจัดระบบดูแลนักศึกษาให้มีความพร้อมในการเรียน และมีคุณลักษณะ ที่เหมาะสมเป็นไปตามระเบียบสถาบัน อาทิ จัดการเรียนปรับพื้นฐานแก่นักศึกษา จัดปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ จัดทำ คู่มือนักศึกษา จัดระบบให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา จัดปัจฉิมนิเทศ

2) การจัดการเรียนการสอน

2.1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาได้จัดทำประมวลการสอน ทุกรายวิชา แผนการเรียนวิชาทฤษฎีรายบุคคล และรายงานผลการจัดการเรียนการสอน

- 2.2) อาชีวศึกษาบัณฑิต กำกับดูแล การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน
  - 2.3) ส่งเสริม สนับสนุน ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจัดทำแผนการเรียนรายบุคคล แผนการเรียนกลุ่ม ตามลักษณะงานอาชีพที่สอดคล้องกับรายวิชา
  - 2.4) ส่งเสริม สนับสนุน ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับ สถานประกอบการ
  - 2.5) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนิเทศนักศึกษา ที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการทุกภาคเรียน
  - 2.6) จัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาปฏิบัติการ ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไป
  - 2.7) กำกับให้มีตารางการจัดการเรียนรู้วิชาทฤษฎีในสถานประกอบการเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม
  - 2.8) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา
  - 2.9) ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา
  - 2.10) กำกับ ติดตามสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี
  - 2.11) สถาบัน จัดอาคารสถานที่และสิ่งสนับสนุนการศึกษาระดับปริญญาตรีให้เพียงพอ เหมาะสม
3. วัดผลเชิงประจักษ์
  - 3.1) ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวัดผลเชิงประจักษ์แก่ ผู้เกี่ยวข้อง
  - 3.2) ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วม ในการวัดผลเชิงประจักษ์ ของผู้เกี่ยวข้อง อาชีวศึกษาบัณฑิต, ภาควิชา, อาจารย์ผู้สอน, ครูฝึกในสถานประกอบการ
  - 3.3) จัดทำคู่มือการวัดผลเชิงประจักษ์ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้
  - 3.4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำข้อสอบมาตรฐานวิชาชีพที่มีคุณภาพ
  - 3.5) สถาบันจัดระบบกำกับ ดูแลการวัดผลเชิงประจักษ์และการประเมินผลการเรียน และ การประเมินผลมาตรฐานวิชาชีพ
4. การประกันคุณภาพการอาชีวศึกษาระดับหลักสูตร
  - 4.1) กำหนดระบบและกลไกการประกันคุณภาพ และจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพภายใน
  - 4.2) แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี
  - 4.3) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีคู่มือการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี
  - 4.4) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีในระดับ สถาบัน
  - 4.5) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

4.6) ส่งเสริม สนับสนุน หน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

4.7) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานที่กำหนด

4.8) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดทำรายงานประเมินตนเอง

4.9) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างต่อเนื่องจากผลการประเมินภายใน

5. การพัฒนาคณาจารย์

5.1) ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผนพัฒนาคณาจารย์ ทั้งด้านวิชาการ เทคนิคการสอน และการวัดผลเชิงประจักษ์

5.2) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบริหารและพัฒนาคณาจารย์ ตามแผนกำหนด

5.3) จัดสวัสดิการ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คณาจารย์

5.4) ส่งเสริม สนับสนุน ความก้าวหน้าทางวิชาการ วิชาชีพ ของคณาจารย์

5.5) ส่งเสริม สนับสนุน ดูแล ควบคุม ให้คณาจารย์ถือปฏิบัติด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

5.6) ส่งเสริม สนับสนุน การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ และการนำผลการประเมินไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

5.7) ส่งเสริม สนับสนุน การศึกษาต่อการศึกษาคุณวุฒิต่างในและต่างประเทศ การมีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการของคณาจารย์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยซึ่งได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การตอบแบบสอบถามของประชากร การสัมภาษณ์ และผลจากการตรวจสอบยืนยันของผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 อภิปรายผล ดังนี้

1. การจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากก่อนการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีการประเมินความพร้อมวิทยาลัยที่จะเปิดสอนระดับปริญญาตรีก่อน ซึ่งวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้รับการประเมินและมีผลการประเมินความพร้อมอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด สถาบันมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการทำหน้าที่ประสานงาน ขับเคลื่อนการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี รวมทั้งทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสถาบันกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มีปัจจัยสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถาบันให้ความสำคัญต่อการดำเนินการ อาจารย์ประจำหลักสูตรดำเนินการตามกระบวนการ มีกำลังบุคลากรฝ่ายสนับสนุน

ของสถาบัน มีความร่วมมือจัดการศึกษาจากสถานประกอบการทุกสาขาวิชา เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร เปลี่ยนดิษฐ์ (2566)

2. การพัฒนาและบริหารหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ อาจารย์ในภาควิชาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรมีความทันสมัย มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้ในการพัฒนาหลักสูตรสถาบันได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการรับผิดชอบ ควบคุม กำกับ การพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2567) ที่กำหนดให้สถาบันมีการดำเนินการและบริหารจัดการ หลักสูตรตามประกาศแนวทางปฏิบัติล่าสุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวิทย์ ศรีตระกูล และ สุนทรไพฑูรย์ จันทระ (2562) ที่เสนอให้มีการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ตามบริบทและมาตรฐานระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ การที่หลักสูตรมีความทันสมัย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการทุกสาขา ยังสอดคล้องกับประกาศหลักเกณฑ์การพัฒนาและบริหาร หลักสูตรที่มุ่งเน้นการสร้าง 'หลักสูตรฐานสมรรถนะ' ในระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2567)

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสถาบัน การอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบจุดเด่น คือ มีแผนจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชาครบตามองค์ประกอบ ที่สถาบันกำหนด ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ร่วมจัดทำขึ้นกับสถานประกอบการ และมีการติดตาม ประเมินผลโดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือ สายปฏิบัติการ ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในกระบวนการจัดการศึกษา (พัชรี แก้วพิบูลย์ และคณะ, 2564)

สำหรับจุดด้อยของกระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 คือ การจัดทำโครงการวิชาชีพมีความแตกต่างกันระหว่าง วิทยาลัยในสถาบันเดียวกัน มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด และมีการจัดการเรียนรู้ รายวิชาทฤษฎีในสถานประกอบการอยู่ในระดับน้อยที่สุด อาจมีเหตุปัจจัยจากการประสานงาน ชี้แจง ทำความเข้าใจในแนวปฏิบัติที่มีอยู่แล้วระหว่างอาชีวศึกษาบัณฑิตกับภาควิชาต่าง ๆ ซึ่งเหตุปัจจัยนี้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาที่พบในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ที่ชี้ให้เห็นว่าปัญหาการจัดการศึกษา อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับมากในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการที่ขาด ความชัดเจนและมีความล่าช้า (ถาวร ราชรองเมือง และคณะ, 2568) และด้านการฝึกอาชีพที่ขาดการนิเทศ ที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวควรเน้นการสร้างความเข้าใจในระบบทวิภาคีและเห็นประโยชน์ของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งต้องเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของอาชีวศึกษามุ่งเน้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่เน้นการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม (ภาคตะวัน บุญจิต, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอแนะไว้ในงานสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีไว้แล้ว

4. สภาพโดยรวมของการวัดผลเชิงประจักษ์ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จุดเด่นของการดำเนินการ คือ สถาบันมีข้อสอบวัดมาตรฐานวิชาชีพที่มีคุณภาพครอบคลุมและสามารถวัดสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับหลักสูตร

ซึ่งการเน้นการวัดสมรรถนะนี้ สอดคล้องกับแนวโน้มปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีที่เปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรสุดา บรรพต (2565) ที่ได้เสนอรูปแบบการวัดและประเมินผลสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษาที่เน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้ากับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวัดผลต้องครอบคลุมและสามารถประเมินการปฏิบัติงานได้จริงในสถานประกอบการ

ทั้งนี้ผลการศึกษาสภาพการวัดผลเชิงประจักษ์ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ที่พบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางนั้น มีทั้งส่วนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต เนื่องจากบริบทของการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนไป โดยปัจจุบันสถาบันจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีในรูปแบบของการร่วมดำเนินการระหว่างอาจารย์ภาควิชาและสถานประกอบการ ซึ่งต่างจากบริบทเดิม ซึ่งเน้นการร่วมดำเนินการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การวัดผลเชิงประจักษ์มีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทรี แก้วพิบูลย์ และคณะ (2564) ที่พบว่า การติดตามและประเมินคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรี โดยเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลเชิงประจักษ์ร่วมกัน

5. การประกันคุณภาพอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีจุดเด่น คือ สถาบันได้จัดทำแผนพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานของสถาบัน แต่มีจุดด้อยคือ สถาบันยังไม่มีประเมินภายในและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ทั้งนี้ ปัญหาการขาดรายงานประเมินคุณภาพภายในนี้ ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการขาดมาตรฐานจากหน่วยงานต้นสังกัดอีกต่อไป เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการประกาศใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2567 รวมถึงได้มีการจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสาย

ปฏิบัติการ พ.ศ. 2563 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปีของสถาบัน การอาชีวศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

ดังนั้น จุดด้อยที่พบในปัจจุบันจึงอาจเป็นผลมาจากปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในเพื่อ ขับเคลื่อนระบบและกลไกการประกันคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยเฉพาะมาตรฐานที่เน้น การบริหารหลักสูตร ทรัพยากร และคุณภาพบัณฑิต (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3, 2566) ซึ่งการจัดทำ รายงานประเมินตนเอง (SAR) ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการตามรอบระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ เกิดการพัฒนาคุณภาพที่ยั่งยืน

6. การพัฒนาคณาจารย์ที่รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาตรีและได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่สอน หลักสูตรปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่า มีจุดเด่นคือ สถาบัน มีสวัสดิการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีและสร้างขวัญกำลังใจให้คณาจารย์ มีการติดตามให้คณาจารย์นำความรู้ ทักษะที่ ได้จากการพัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและวัดผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตลอดจนการปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้อง สถาบันได้ประเมินผลความสำเร็จของแผนการบริหารและการพัฒนาคณาจารย์โดยนำผลการประเมินมา ใช้ และมีการประชุมหรืออบรมอาจารย์ผู้สอนก่อนการจัดการเรียนการสอน

จุดเด่นด้านการบริหารจัดการและพัฒนาคณาจารย์ข้างต้น สอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในปัจจุบัน โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง ความพร้อมด้านบุคลากรและ การพัฒนาหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชร แก้วพิบูลย์ และคณะ (2564) ที่พบว่าปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีคือ การติดตามและประเมินคุณภาพ ของผู้สำเร็จการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนา คณาจารย์ให้มีทักษะในการประเมินเชิงประจักษ์และการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องของสถาบัน เป็นการตอบสนองต่อความสำเร็จของระบบ

อย่างไรก็ตาม แม้สถาบันจะมีกลไกการพัฒนาที่ดี แต่การดำเนินงานในระบบทวิภาคีก็ยังคงเผชิญ ความท้าทาย โดยเฉพาะด้านความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคตะวัน บุญจิต (2565) ที่พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีคือ การขาดการรับรู้และ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และปัญหาด้านการจัดการฝึกอบรม ซึ่งต้องแก้ไข ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือที่ชัดเจนระหว่างคณาจารย์ในสถาบันและครูฝึก ในสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่มี องค์ประกอบของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพจำนวน 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) การพัฒนา หลักสูตร 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดผลเชิงประจักษ์ 4) การประกันคุณภาพอาชีวศึกษาระดับ

ปริญญาตรี และ 5) การพัฒนาคณาจารย์ นำไปกำหนดเป็นนโยบายสำหรับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ ความพร้อมในการเปิดหลักสูตร ความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด อาชีวศึกษابัณฑิตและอนุกรรมการวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นผู้ประสานงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาและอาจารย์ประจำหลักสูตร ที่สำคัญที่สุดคือการประกันคุณภาพหลักสูตร การควบคุม กำกับ การใช้หลักสูตร สถาบันการอาชีวศึกษาควรตระหนักถึงองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายของสถาบันการอาชีวศึกษาสำหรับการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีต่อไป

1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ สถาบันการอาชีวศึกษาควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยคำนึงถึงการคัดเลือกผู้มีความสนใจเข้าศึกษา ระบบดูแลนักศึกษาให้มีความพร้อมในการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เป็นเอกภาพของสถาบันและการส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการกระบวนการจัดการเรียนรู้

1.3 การวัดผลเชิงประจักษ์ เนื่องจากข้อกำหนดเฉพาะของหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการระบุให้การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีซึ่งมีการร่วมมือกันระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษา(อาชีวศึกษابัณฑิต, ภาควิชา, อาจารย์ผู้สอน) กับ สถานประกอบการ (ครูฝึกในสถานประกอบการ) ฉะนั้น สถาบันการอาชีวศึกษาควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความสำคัญต่อการวัดผลเชิงประจักษ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ

1.4 การประกันคุณภาพอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ สถาบันการอาชีวศึกษาควรมีนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหลักสูตร มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประเมินคุณภาพการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างจริงจังและรายงานการประเมินตนเองทุกปี

1.5 การพัฒนาคณาจารย์ สถาบันการอาชีวศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา คณาจารย์อย่างหลากหลายและทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพกับสถาบันการอาชีวศึกษาอื่นที่มีบริบทแตกต่างกันและนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสู่การยกระดับเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพกับสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร 4 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งมีบริบทและมีโอกาสในการจัดการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีกับต่างประเทศมากกว่าสถาบันการอาชีวศึกษา 19 แห่งทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- ถาวร ราชรองเมือง และคณะ. (2568). การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 18(1), 51-53.
- พัชรี แก้วพิบูลย์ สมบูรณ์ ศิริสรพนานนท์ และสถาพร ม่วงทอง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 22(2), 1-13.
- ภัทรสุดา บรรพต. (2565). รูปแบบการวัดและประเมินผลสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษา สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม ในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 23(3), 154-165.
- ภาคตะวัน บุญจิต. (2565). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ภิญโญ ขำประดิษฐ์. (2545). ปัญหาสาเหตุและแนวทางการบริหารระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรวิทย์ ศรีตระกูล และ สุนทรผล ไชยชนะ. (2562). มาตรฐานระดับอุดมศึกษาในบริบทของอาชีวศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร ระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการอาชีวศึกษา*, 3(1), 1-6.
- สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3. (2566). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับสถาบัน ประจำปีการศึกษา 2566. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2562*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2563). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2563*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่องแนวทางการปฏิบัติในการบริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2567*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2555). *มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.